

Kokmateriālu imports Lielbritānijā samazinās – vai angļiem ir alternatīvi risinājumi?

Latvijas Mežu sertifikācijas padome

Lielbritānijas kokmateriālu un koka paneļu imports 2026. gada pirmajā pusgadā ir piedzīvojis kritumu par 3,9 procentiem, liecina organizācijas *Timber Development UK* jaunākie dati.

Visizteiktākais samazinājums vērojams tieši inženierijas koksnes segmentos - krusteniski līmētās koksnes – CLT - importa apjomi ir sarukuši par 60,7 procentiem, noslīdot līdz 7000 kubikmetru, savukārt līmētās koksnes - *Glulam* - imports samazinājies par 17 procentiem. Vienīgais inženierijas koksnes produkts, kas uzrādīja pieaugumu, bija laminētie finiera kokmateriāli - LVL, kā apjomi kāpa par 8,5 procentiem.

Kopējo importa lejupslīdi lielā mērā noteica skujkoku kokmateriālu apjomu kritums par 4,9 procentiem - līdz 2,898 miljoniem kubikmetru, kas veido vairāk nekā 60 procentus no visa britu tirgus. Importa krituma rādītājus pastiprināja tāds negaidīts faktors kā kļūdas muitas datos, kur sākotnēji februārī tika uzrādīti pārāk lieli apjomi no Somijas un Īrijas, taču vēlāk dati tika koriģēti uz leju. Rezultātā Somijas piegāžu apjomi pirmajā pusgadā saruka par 18 procentiem, bet Vācijas - par 12 procentiem. Neskatoties uz vispārējo kritumu, Austrija ir nostiprinājusi savas pozīcijas kā vadošā CLT piegādātāja, aizņemot 86 procentus no Lielbritānijas tirgus.

Pretēja tendence ir vērojama MDF plātņu tirgū, kur imports palielinājās par 13,1 procentu, sasniedzot 416 000 kubikmetru, un to veicināja Ķīnas piegāžu apjomu dubultošanās. Tāpat pieauga OSB plātņu un kokskaidu plātņu imports. Tikmēr saplākšņa imports piedzīvoja strauju kritumu par 13,6 procentiem, ko noteica Brazīlijas skujkoku saplākšņa piegāžu samazināšanās par 39 procentiem. Lielbritānijas kokmateriālu eksporta apjomi šajā periodā ir auguši - skujkoku eksports par 24%, MDF par 46%, taču, kā norāda nozares eksperti, šie apjomi joprojām ir niecīgi, salīdzinot ar valstī ievesto produkciju.

Situācija Britānijā - plašāks konteksts

Analizējot Lielbritānijas kokmateriālu importa datus plašākā ekonomikas un globālo tendenču kontekstā, var izdalīt vairākas būtiskas sakarības, kas ietekmē būvniecības un ražošanas sektoru.

Pirmkārt, tas ir pieprasījuma kritums pēc augstākas pievienotās vērtības materiāliem, piemēram, CLT un līmētajām sijām, kas tieši atspoguļo stagnāciju un nenoteiktību lielajos būvniecības un infrastruktūras projektos. Tā kā *Construction Products Association* šim gadam prognozē jauno mājokļu būvniecības uzsākšanas apjomu kritumu par 9 procentiem, attīstītāji kļūst piesardzīgāki. CLT un līdzīgus masīvkoka paneļus visbiežāk izmanto modernā, videi draudzīgā daudzstāvu apbūvē vai publiskajos projektos. Šo materiālu importa krasā samazināšanās parāda, ka, neskatoties uz privātā sektora īslaicīgu aktivitātes pieaugumu gada sākumā, ilgtermiņa investīcijas ilgtspējīgā būvniecībā patlaban Lielbritānijā bremzējas augsto procentu likmju vai vispārējo būvniecības izmaksu dēļ.

Otrkārt, tirgū ir novērojama izteikta struktūras pāreja no dārgākiem Eiropas risinājumiem uz lētākām alternatīvām no Āzijas reģiona. Kamēr tradicionālie Eiropas piegādātāji no Somijas un Vācijas zaudē apjomus, Ķīnas ražotāji spēj dubultot savu MDF plātņu importu un agresīvi palielināt tirgus daļu skujkoku saplākšņa segmentā. Tas liecina par spēcīgu spiedienu uz izmaksām - Lielbritānijas iepircēji cenu kāpuma un inflācijas apstākļos prioritāti piešķir lētākiem izejmateriāliem, ko apstiprina arī fakts, ka Ķīnas lapu koksnes saplākšņa vidējā cena ir kritusies par 8 procentiem.

Treškārt, vērojama interesanta vietējā tirgus adaptācija un centieni aizvietot importu. Interesants piemērs ir britu Hērfordas projekts, kur plānoto importēto līmēto siju vietā tika izmantots Lielbritānijā audzēts egles un oša hibrīdmateriāls, kas iezīmē jaunu tendenci. Piegāžu ķēžu riski, valūtas svārstības un vēlme samazināt oglekļa pēdas nospiedumu mudina vietējos ražotājus un arhitektus meklēt reģionālos resursus. Kaut arī Lielbritānija vēsturiski ir un paliks izteikta kokmateriālu importētājvalsts, šādi vietējās koksnes izmantošanas piemēri nākotnē var nedaudz mazināt atkarību no ārvalstu tirgiem, īpaši nišas vai valsts atbalstītos projektos.

Visbeidzot, globālā konkurence starp piegādātājiem saasinās. Austrijas spēja pārņemt tirgus līdera lomu *glulam* segmentā un pilnībā dominēt CLT importā pierāda tās ražotāju augsto efektivitāti un elastību pat krītoša tirgus apstākļos. Kopumā Lielbritānijas kokmateriālu tirgus patlaban kalpo kā indikators plašākām ekonomikas problēmām Eiropā - būvniecības sabremzēšanās Rietumeiropā liek ražotājiem cīnīties par katru tirgus daļu, vienlaikus saskaroties ar pieaugošu konkurences spiedienu no Āzijas lētāko paneļu ražotājiem.

Būvniecības nozare Eiropā pakāpeniski atgriežas pie izaugsmes

Jāuzsver, ka atveseļošanās process nozarē ir lēnāks un piesardzīgāks, nekā tika prognozēts iepriekš. Saskaņā ar vadošās prognožu organizācijas *EUROCONSTRUCT* un citu finanšu institūciju jaunākajiem datiem, nozarē pašlaik vērojamas strukturālas pārmaiņas un nevienmērīga attīstība pa sektoriem un valstīm.

Pēc stagnācijas 2025. gadā, kad apjomi auga vien par 0,2%, 2026. gadā Eiropas būvniecības tirgū tiek prognozēts reālais pieaugums par 2,0%. Sākotnēji tika cerēts uz 2,4% kāpumu, taču ekonomiskā un politiskā nenoteiktība ir likusi prognozes nedaudz samazināt. Tiek prognozēts, ka 2027. gadā izaugsme sasniegs 2,2%, bet 2028. gadā stabilizēsies pie 1.9%. Kopumā līdz 2028. gadam tirgus apjoms mājokļu un infrastruktūras sektoros būs par aptuveni 7,5% lielāks nekā 2025. gadā. Situācijas uzlabošanos veicina centrālo banku lēmumi pakāpeniski samazināt procentu likmes, inflācijas spiediena mazināšanās un labvēlīgāki finansēšanas nosacījumi.

Kādas ir tendences būvniecības sektoros?

Inženierbūvniecība un infrastruktūra joprojām ir spēcīgākais "dzinējs" visā Eiropā. Enerģētikas un komunālo pakalpojumu būvniecība uzrāda visstraujāko kāpumu un prognozētais ikgadējais pieaugums līdz pat 6,4%, ko tieši stimulē Eiropas Zaļais darījums, kā arī nepieciešamība modernizēt elektrotīklus un pāriet uz atjaunojamo enerģiju. Tāpat vērojami apjomīgi valsts investīciju projekti dzelzceļa un autoceļu tīklos. Mājokļu sektors, savukārt,

cieta vissmagāk augsto procentu likmju dēļ, taču 2026. un 2027. gadā tas beidzot atgriežas pie pozitīvas izaugsmes un prognozēts kāpums par 1,8% 2026. gadā un par 2,8% 2027. gadā.

Pieprasījumu uztur hronisks mājokļu trūkums daudzās Eiropas pilsētās un Eiropas sociālo mājokļu plāns, kura mērķis ir ik gadu uzbūvēt 650 000 papildu mājokļu. Saistībā ar stingrākām ES regulām attiecībā uz ēku emisijām, arvien lielāks uzsvars tiek likts uz esošā fondu renovāciju, nevis tikai jaunu objektu būvniecību.

Eiropas reģionālās atšķirības un galvenie izaicinājumi nozarē

Vācija, kas ir lielākais būvniecības tirgus Eiropā, pēc ilgstošas lejupslīdes mājokļu sektorā 2026. gadā beidzot uzrādīs pozitīvu izaugsmi, pateicoties valsts atbalstam infrastruktūrai un rūpniecībai. Līdzīga pozitīva dinamika vērojama Lielbritānijā, Francijā un Itālijā.

Eiropas Komisijas makroekonomiskās prognozes Balkānos un Austrumeiropā rāda, ka investīciju pieaugumā šajā reģionā līderos izvirzās tādas valstis kā Slovēnija, Rumānija un Serbija. Savukārt Ungārijā un Bulgārijā prognozes ir koriģētas uz lejupejošu virzienā. Neskatoties uz atgriešanos pie izaugsmes, uzņēmējiem Eiropā joprojām būs jāsaskaras ar vairākiem nopietniem šķēršļiem.

Ļoti būtiska nozīme ir darbaspēka trūkumam. Kvalificētu strādnieku un inženieru trūkums joprojām ir kritiska problēma visā Eiropā, ko pastiprina demogrāfiskās tendences un strādnieku migrācija. Kaut arī cenu kāpums ir stabilizējies, arī materiālu izmaksas saglabājas vēsturiski augstā līmenī, kas ietekmē projektu rentabilitāti un liek investoriem rūpīgi izvērtēt budžetus.

Joprojām pastāv nopietni birokrātiskie šķēršļi. Sarežģīti būvniecības atļauju saņemšanas procesi un juridiskas kavēšanās daudzās valstīs joprojām jūtami bremzē jaunu projektu uzsākšanu. Lai cīnītos ar izmaksām un darbaspēka trūkumu, uzņēmumi strauji pāriet uz modulāro un rūpniecisko būvniecību, kā arī palielina digitālo rīku, piemēram, BIM – būvniecības informācijas modelēšanas, izmantošanu būvlaukumos.

Kopumā Eiropas būvniecības nozare 2026.–2027. gadā ieiet "profesionālas nobriešanas un kvalitatīvas transformācijas" fāzē. Uzsvars no kvantitātes pārvietojas uz kvalitāti, energoefektivitāti un viediem infrastruktūras risinājumiem.

Ietekme uz mājokļu sektoru un būvniecību mūsu Latvijā

Eiropas būvniecības tendenču atgūšanās un pārmaiņas 2026. un 2027. gadā tieši ietekmē Latviju, taču mūsu tirgū tās izpaužas ar vietējām īpatnībām. Latvijas bankas un nekustamo īpašumu eksperti norāda, ka Latvijas būvniecības nozare un mājokļu tirgus patlaban piedzīvo mērenu atgūšanos pēc sarežģītā 2024. gada lejupslīdes perioda, ko veicina kreditēšanas atdzimšana un būvniecības procesu digitalizācija.

Līdzīgi kā Eiropā, arī Latvijā galvenais mājokļu tirgus dzinējspēks ir *Euribor* procentu likmju kritums un pieejamāka kreditēšana. Latvijas Bankas dati rāda, ka mājtsaimniecību kreditēšana uzrāda spēcīgu dinamiku. Tas nozīmē, ka iedzīvotāji, kuri pēdējos divus gadus nogaidīja augsto likmju dēļ, šobrīd aktīvāk atgriežas pie mājokļa iegādes plāniem. Eksperti uzsver, ka cerēt uz cenu samazināšanos nav pamata. Pēdējo gadu laikā būvniecības pašizmaksas ir augušas, un līdz ar pieprasījuma atgriešanos jauno projektu segmentā cenas Rīgā un Pierīgā uzrāda mērenu kāpumu aptuveni 5 - 11% robežās gadā. Eiropas Zaļā darījuma regulas un globālais energoresursu cenu spiediens ir mainījis arī pircēju paradumus Latvijā. Īpašumi jaunajos projektos ar augstu energoefektivitātes klasi un viedajiem risinājumiem, kas garantē zemas uzturēšanas izmaksas, ir vispieprasītākie. Vecāku, nerenovētu padomju laikos celto sērijveida dzīvokļu vērtība un pieprasījums turpina stagnēt, lai gan darījumu aprīte pastāvīgi notiek arī šajā sektorā.

Kamēr lielākā darījumu summa un t.s. *premium* segments koncentrējas Rīgā un Pierīgā - īpaši segmentā no 150 000 līdz 300 000 eiro, - valsts atbalsta programmas, tādas kā, *Altum* garantijas un subsīdija "Balsts", kā arī attālinātā darba iespējas ir ievērojami aktivizējušas jaunu mājokļu būvniecību un iegādi Latvijas reģionos. Novadu centri ar skaidri redzamu ekonomisko attīstību piedzīvo stabili interesi, kā piemērs ir augsts pieprasījuma līmenis nekustamajiem īpašumiem Valmierā, Ogrē, Kuldīgā un Cēsīs.

Kopējā būvniecības nozares aina šobrīd mūsu valstī ir nevienmērīga, kur privātais sektors aug, bet valsts pasūtījumu segments saskaras ar izaicinājumiem. Saskaņā ar Latvijas Bankas prognozēm, valsts IKP izaugsme tuvākajos gados saglabāsies mērena, bet pozitīva - ap 2.0% un 2.4%, - un būvniecībai tajā, protams, būs būtiska loma. Vairākdzīvokļu māju būvniecība šobrīd aug straujāk nekā vidēji nozarē, kas rada lielu pieprasījumu pēc būvtehnikas, materiāliem un apakšuzņēmēju piesaisti. Tāpat spēcīgu ieguldījumu dod rūpniecisko ēku un noliktavu jeb t.s. industriālā segmenta attīstība.

Lai gan Eiropas mērogā inženierbūvniecība un lielle infrastruktūras projekti ir galvenais dzinējspēks, Latvijā situācija ir niansētāka. Valsts investīcijas un ES fondu ieplūde uztur aktivitāti, piemēram, enerģētikas projektos, vēja parkos un ceļu būvē, taču tādu "dramatiski smagu" megaprojektu kā *Rail Baltica* finansējuma un realizācijas neskaidrības rada piesardzību lielo ceļu un tiltu būves uzņēmumu vidū. Atsevišķos ceturkšņos pat ticis fiksēts izsniegto būvatļauju skaita kritums privātmāju sektorā, ko kompensē lielāka apjoma sabiedrisko un industriālo ēku platības.

Lai cīnītos ar gauso būvniecības tempu, kurā Latvija, diemžēl, vēsturiski atpalikusi no kaimiņiem Lietuvas un Igaunijas, valsts ir ieviesusi būtiskus grozījumus Būvniecības likumā. Iespēja uzsākt būvdarbus paralēli projektēšanai - būvniecības realizācija posmos - un saskaņošanas atvieglojumi kopīpašumos ir vērsti uz to, lai paātrinātu investīciju nonākšanu reālajā ekonomikā.

Karadarbība un haoss Tuvajos Austrumos un vispārējā nestabilā ģeopolitiskā situācija turpina uzturēt augstākas globālās energoresursu un materiālu cenas, kas tieši ietekmē būvniecības izmaksas Latvijā un liek uzņēmējiem ļoti rūpīgi plānot budžetus. Tāpat darba tirgū saglabājas saspringta situācija - darbaspēka trūkums un demogrāfiskie procesi "stumj" algas uz augšu, kas savukārt neļauj kristies būvdarbu tāmēm.

Latvijā mājokļu tirgus šobrīd atrodas pat tādā kā veselīga līdzsvara fāzē - pieprasījums pēc kvalitatīva īpašuma ir augsts, un zemākas kredītlikmes to stimulē. Kopējā būvniecības nozare piedzīvo "kvalitatīvu pārveidi", kurā uzvar tie attīstītāji un būvnieki, kuri spēj piedāvāt energoefektīvus, rūpnieciski saražotus vai modulārus risinājumus un strādāt efektīvāk mazākas birokrātijas apstākļos.

Izklausās jau cerīgi, lai gan mūsdienu apstākļos vienmēr var parādīties kāds negaidīts – “bet...”

Avoti: Eiropas Savienības un Latvijas informācijas vietnes